
BENEDEK ANDRÁS

a Szakképzési Szemle szerkesztőbizottságának elnöke

NEGYEDSZÁZADOS A SZAKKÉPZÉSI SZEMLE

25 év – Nagy idő!

Évről-évre kézhez kapom a szakképzési periodikák bekötött számait. A keménykötésű komoly kiadványok sajátos sorozatot alkotnak a könyvespolcomon. Érdeemes kicsit visszatekinteni, a Szakképzési Szemle esetében 2009-ben immáron a 25. kötet előkészületei folynak. A folyóiratok össz-száma kerek, az elmúlt negyed században száz folyóirat jelent meg.

Ha figyelembe vesszük, hogy közel félezer oldal terjedelmű egy-egy év „termése”, cikkekben, közleményekben, úgy kimondhatjuk, hogy a szakképzés fejlődésének történeti összefüggései iránt érdeklődők számára több mint tízezer oldal gondosan szerkesztett, bírálók által értékelt, szakmai információhalmazt tartalmaz ez a hatalmas anyag az elmúlt időszakról. Ahogy a cím is utal erre, emberi léptékkel mérve is jelentős időtartam a 25 év. Ugyanakkor, ha a dátumokat egymás mellé állítjuk – 1984. és 2009. – érzékelhetővé válik, hogy a 80-as években már jelentős reformmozgást mutató oktatás-képzés és az immár egyesült Európa szakképzés-fejlesztési irányelveinek megfelelő hazai törekvések olyan fejlődési ívet jelentenek, melyet nem lehet csupán statikus számokkal jellemezni.

A XIX. század végén az eötvösi oktatási reformokhoz kapcsolódó és az ipartörvények által kezdeményezett változás a szakképzésben – az iparos képzés, a közép- és felsőfokú műszaki szakképzés kialakulása – jelentős fordulat volt, gazdasági és társadalompolitikai szempontból egyaránt. Ehhez hasonló fordulópontnak tekinthető az, amikor a rendszerváltozás folyamatában szerkezetében és képzési tartalmában átalakuló szakképzési rendszerünk is történelmi változásokat eredményezett. E változások sokak által jegyzett „krónikása” az a sok-sok szerzőt és remélhetőleg nagyszámú olvasót közvetlenül is érintő információáramlás, amely a Szakképzési Szemle szerkezetének és tartalmának alakulásában nyomon követhető. Bár a magyar szakképzési sajtó előzményei és mai állapotai is elismerésre méltóak, azonban azt meg kell jegyezni, hogy az évtizedekkel korábban megindult periodikák zömmel pro-

paganda eszközként, és jobbára csak a szűkebb iskolai gyakorlatot kívánta szolgálni. A Szakképzési Szemle Magyarország első olyan szakképzési folyóirata, amely kifejezetten szakmai kezdeményezésként elméleti igénnyel, a kutatás és módszertan felé tudatosan nyitó szándékkal jött létre. Akár szimbolikusan is tekinthetjük, hogy a negyed századdal ezelőtti kezdeményezés mögött egy szakmai fejlesztő és szolgáltató intézmény állt, s a rendszerváltás kezdete óta társkiadója az a Magyar Szakképzési Társaság, mely 1989-ben civil szakmai kezdeményezésre jött létre.

A formálódó szakképzés-fejlesztési műhely, a későbbi Nemzeti Szakképzési Intézet első, reményteljes – és mára eredményesnek tekinthető – kísérlete volt 1984-ben ez a folyóirat arra, hogy a szakképzés ügye ne csupán szűk szakmai keretek között kapjon tudományos igényű elemzési, értékelési lehetőséget. Az induló folyóirat az első években még komolyan küzdött a létéért és az elismertségéért, azonban a 90-es évek közepére – a szerzői kör szakmai és tudományos háttérének köszönhetően – sikeresen integrálódott a hazai tudományos folyóiratok rendszerébe.

Ma is időszerű a 10. évfordulóra összeállított tematikai szám egyik elemző visszatekintésének a címe: *Húszesztendő tíz esztendő*. Miért is ilyen gyorsuló a szakképzési időszámítás? Másfél évtizeddel az első jelentősebb évforduló után megállapítható, hogy a rendszerváltás és a piacgazdasági átmenet két évtizedében a szakképzési változások felgyorsultak, lényegesen több és összetettebb fejlesztés történt, mint az előző évtizedekben. Mindez, a tényleges intézményi gyakorlaton, a tartalmi változásokon és a szervezeti átalakulásokon túl, érzékelhető a Szakképzési Szemle által közölt írásokban.

Érdeemes átlapozni a 25 év repertóriumát, rátekinteni a cikkek beszélő címeire, a szerzőkre és az általuk írt közleményekre. A szerzők közül mára már többen akadémikusok, vagy magasan kvalifikált egyetemi és kutatóintézeti projektvezetők, kiváló gyakorló szakemberek, a gazdaság és társadalomtudomány elismert szakírói. Örvendetes, hogy a publikációk sorában megjelennek azok a fiatal szerzőktől származó írások is, melyek egy-egy doktori iskola megvalósult projektjeinek eredményeit teszik közzé. A folyóirat tematikai háttére a szakképzés multidiszciplináris jellegéből adódóan tudatosan sokszínű. Az oktatás-képzés alapvető tematikája nem csupán a neveléstudományi megközelítéseknek kínál tudományos nyilvánosságot. A társadalomtudományok széles köre is – pszichológusok, szociológusok, a történettudomány képviselői mellett, a közgazdaságtan és a műszaki tudományok jeles képviselői – komoly tanulmányokat jelentetett meg a szakképzés különböző témáiban. Szimbolikusan érzem az 1985-ben megjelent első szám nyitó írását: „Közös ügyünk szolgálatában”.

Némi nosztalgiával szemlélve a szerzők hosszú sorát, tiszteletre méltó munkásságok jelentős opusai szerepelnek a tartalomjegyzékben. Az idő és a tartalom összefüggéseit szemlélve érzékelhető a kapcsolódás a konkrét, időszerű problémákhoz, valamint az elméleti, módszertani igényesség. Időnként olyan, nemzetközi konferenciákhoz kapcsolódó, írások is színesítik a tartalmat, melyek külföldi szerzők tollából származnak, és jó alkalmat szolgálnak a nemzetközi összehasonlításra.

Mai internetes világunkban folyamatos vita tárgyát képezi a folyóiratok, referált publikációk sorsa. Kétségtelen, hogy a negyed századdal ezelőtti helyzethez képest, a korszerű infokommunikációs eszközök jóvoltából olyan információs csatornák is megnyíltak, amelyek olyan összetett témák esetében is, mint a szakképzés, képesek bőséges információt biztosítani az érdeklődők számára. Elismerés illeti a szerzőket, akik egy-egy témával kapcsolatos eredményeiket, gyakorlati tapasztalataikat, vagy éppen elméleti következtetéseiket megosztják a nyilvánossággal. S természetesen elismerés illeti a folyóiratok szerkesztőit, a beérkezett írások bírálóit is, akik joggal jelentettek garanciát a szakmai kiegyensúlyozott tájékoztatására, és a minőségre. Ezért is általános az a tudományos nézet – minden vita ellenére –, hogy a tájékozódást, az időszzerű rendszerezést, az értékek bonyolult hierarchiájának struktúráját csak a minőségi folyóiratok képesek megteremteni. Nem véletlen, hogy a tudományos fejlődés jelentős alappillérei a publikációkat közzétevő folyóiratrendszerek, melyek nemzetközi és nemzeti szinten is hosszabb távon képesek a fejlődési folyamatok érzékeltetésére. E fejlődő folyamatba kapcsolódott be negyedszázada a Szakképzési Szemle, s ha lépésről-lépésre is, de megteremtette azt a presztízst, mely a periodika témája iránt érdeklődők számára is rendkívül fontos. Ezekben az években a szakképzés sajátos szakmai emancipációja – némi túlzással a felértékelődése – is végbement a társadalmi és gazdasági változások jóvoltából, melynek során a folyóirat elismerésre méltóan sokat tett annak érdekében, hogy a koncepciókról gondolkozók, a döntéseket előkészítők és a fejlesztők számára gazdag információs háttérrel nyújtson tartalmával.

A Szakképzési Szemle azzal, hogy létrejött és az elmúlt időszakban kiegyensúlyozottan tájékoztatott, illetve az általa képviselt érték és minőség vonatkozásában referenciaként szolgált, a magyar szakképzési intézményrendszer egyik értékes alap-
elemévé vált. Erre a 25 évre büszkék lehetnek a folyóirat gondozói, a publikált cikkek és közlemények szerzői, de mindenekelőtt a magyar szakképzés iránt elkötelezett olvasók.